



HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE



Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Psikiyatri Dışı Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Psikiyatri Hemşireliği Algılarının İncelenmesi Investigation of The Perceptions of Psychiatric Nursing of Nurses Working In Non-Psychiatric Clinics

Fatma BARMAK^a, Leyla BAYSAN ARABACI^{*,b}, Gülsenay TAŞ^b

^a İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İZMİR

^b İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İZMİR

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı psikiyatri alanı dışında çalışan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarını belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipteki araştırma Ağustos-Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Bir Üniversite Eğitim Araştırma Hastanesi'nde aktif olarak çalışma hayatına devam eden ve psikiyatri dışı birimlerde çalışan toplam 241 hemşire araştırmaya katılmıştır. Verilerin analizi 231 anket üzerinden yapılmıştır. Araştırmada, tanıtıcı bilgi formu ve Psikiyatri Hemşireliğine Yönelik Algılar Ölçeği kullanılmıştır. Sosyodemografik veriler sayı ve yüzde dağılımları ile değerlendirilmiş ve değişkenler arasındaki fark Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis analizleriyle incelenmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %93.5'i (n:216) kadın ve yaş ortalaması 39.70±7.00'dir. Hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini algılama ölçeği puan ortalaması 49.13±9.87 olarak bulunmuştur. Hemşirelerin çalıştığı birim, çalışma süresi, psikiyatride çalışmak isteme durumu, psikiyatri hemşireliği konusundaki bilgisini elde ettiği kaynak ve bu konudaki bilgisini yeterli bulma durumuna göre Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçek puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Psikiyatri alanı dışında çalışan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının olumlu olduğu, yoğun bakım, cerrahi ve dahili birimlerde çalışan, 6-10 yıllık mesleki deneyime sahip olan, psikiyatride çalışmak isteyen ve bu konudaki bilgisini öğrenimi sırasındaki derslerden elde eden ve bu bilgiyi yeterli bulan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Algı, Hemşirelik, Ölçek, Psikiyatri hemşireliği.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the perceptions of nurses who works outside the psychiatry clinic towards psychiatric nursing.

Methods: A cross-sectional study was conducted between August and November 2019. A total of 241 nurses who are actively working in a university education and research hospital and working in non-psychiatric units participated in the study. Data analysis was performed on 231 people. In this study, introductory information form and Psychiatric Nursing Perception Scale were used. The sociodemographic data were evaluated by number and percentage distributions, and the difference between the variables was analyzed by Mann-Whitney U and Kruskal Wallis analyzes.

Results: The mean age of the nurses participating in the study was 39.70 ± 7.00 and 93.5% (n: 216) were women. The mean score of the nurses from the Psychiatric Nursing Perception Scale was found to be 49.13±9.87. A significant difference was found between the unit where the nurses worked, the duration of work, the state of wanting to work in psychiatry, the willingness to work in the psychiatry clinic, the state of receiving theoretical information about psychiatric nursing, and the assessment of this level of knowledge and the scale scores (p<0.005).

Conclusion: Perceptions of nurses working outside the field of psychiatry towards psychiatric nursing are positive, nurses working in intensive care, surgery and internal units, having 6-10 years of professional experience, wanting to work in psychiatry units and gaining their knowledge from the courses during their education and finding this information sufficient were found to have more positive perceptions of psychiatric nursing.

Keywords: Scale, Nursing, Perception, Psychiatric nursing.

*Sorumlu Yazar: Leyla BAYSAN ARABACI

Adres: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İZMİR
e-posta: baysanarabaci@hotmail.com levla.baysan.arabaci@ikc.edu.tr

Geliş tarihi: 16.12.2019 Düzeltme Tarihi: 23.12.2019 Kabul tarihi: 27.12.2019

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre ruh sağlığı, bireyin kendi potansiyelini fark ettiği, yaşam stresleri ile baş edebildiği, çevresi ile ilişkilerini sürdürdüğü bir iyilik halidir (WHO, 2014). Bu denge ve uyum halinde görülen değişiklikler, ruhsal sağlığın bozulması ile sonuçlanmaktadır. Ruh sağlığı bozulan bireylerin düşünce, duyu ve davranışlarında tutarsızlık, değişiklik ya da uygunsuzluk görülebilmektedir (Çam, 2014). Bu durumda bireyin çevresine ve toplum yaşamına uyumu bozulmakta ve birey bir takım güçlükler deneyimlemektedir. Ruhsal bozukluğu olan birey, uyumsuz görülen davranışlarından dolayı zaman zaman toplum tarafından damgalanmakta, dışlanmakta ve yaşamında meydana gelen tüm bu değişikliklerden dolayı yaşam kalitesinde görülen olumsuz yöndeki (Chronister, Chou, ve Liao, 2013) değişimler sonucu çoğu zaman psikiyatri kliniğine yatışı gerçekleşebilmektedir.

Psikiyatri klinikleri, ruhsal bozukluğu olan bireylerin, terapötik ortam oluşturularak bir takım müdahaleler eşliğinde tanı ve tedavilerinin yürütüldüğü kliniklerdir. Bu kliniklerde çoğu zaman toplum tarafından farklı, değişik, tuhaf, acayip olarak nitelenen ruhsal bozukluğu olan bireylerin tedavi ve bakımları yürütülmektedir. Kimi zaman birey ruhsal bozukluğun etkisinde tedavi olmayı reddetmesine rağmen zorunlu olarak kliniğe yatırılmakta (Yılmaz ve ark., 2013), kimi zaman ise kendisine ve çevresine zarar verme riskinden dolayı fiziksel tespit uygulaması gibi kısıtlayıcı yöntemler ile kontrol altında tutulmaktadır (Coşkun ve Avlamaz, 2010). Bu nedenle psikiyatri klinikleri, saldırgan hastaların olduğu, çalışılması zor klinikler olarak görülebilmektedir. Diğer kliniklere kıyasla ruhsal bozukluğu olan bireylerin biyo-psiko-sosyal bütünlüğünü korumak adına daha sıra dışı müdahalelerin uygulandığı bu kliniklerde çalışan sağlık profesyonelleri de (*örneğin; psikiyatri hemşireleri de*) zaman zaman damgalanabilmekte veya bu profesyonellere önyargı ile yaklaşılabilir.

Yaşanan deneyimler, sadece ruhsal bozukluğu olan bireylerin ve hastalıklarının değil, aynı zamanda bu bireylerin bakımı ile yakından ilgilenen sağlık çalışanlarının da, toplum tarafından damgalanabildiğini ortaya koymaktadır. Toplum tarafından psikiyatri hastalarına yönelik gösterilen olumsuz tutumlar zaman içinde sağlık çalışanları tarafından da onaylanmakta, bilinçli ya da bilinçsiz olarak kabul edilip içselleştirilerek, genelleştirilebilmektedir (Çam ve Arabacı, 2009). Bunun sonucu olarak da, bu kliniklerde tedavi olan hastalara olduğu gibi (Özmen, Ögel, Sağduyu, Tamar ve Boratav, 2003; Özyiğit ve ark, 2004) çalışan profesyonellere yönelik de olumsuz tutumlar sergilenebilmektedir. Bu nedenle psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelere yönelik algıların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü, psikiyatri dışı kliniklerde çalışan sağlık çalışanlarının olumsuz görüş ve tutumları, hastaların gereken yardımı alabilmelerini ve iyilik haline ulaşmayı olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olabilir (Arkan, Bademli ve Duman, 2011). Aynı zamanda, bu durum psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin motivasyonlarını büyük ölçüde olumsuz yönde etkileyebilir. Bu özden hareketle bu araştırma, psikiyatri dışı kliniklerde çalışan hemşirelerin psikiyatri hemşirelerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Kesitsel/tanımlayıcı türde planlanan araştırmanın verileri Ağustos-Kasım 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, bir üniversite eğitim ve araştırma hastanesinin psikiyatri kliniği dışında (*cerrahi birimler, dahili birimler, yoğun bakım servisleri, ameliyathane, acil servis ve poliklinikler*) çalışan 763 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü, aşağıda yer alan formül ışığında, d değeri orta düzeyde (0.5) ve 0.05 alfa yanılıgı (p) kabul edilerek evreni bilinen örneklem yöntemi hesaplaması sonucu 256 olarak belirlenmiştir (Karataş, 2012).

$$N = \frac{763 \times (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{d^2(N-1) + t^2 p q} = \frac{763 \times (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{(0.05)^2 \times (763-1) + (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5} = 255.73 = 256$$

Araştırmaya katılma konusunda gönüllü olan, halen aktif olarak psikiyatri dışı kliniklerde çalışan toplamda 241 hemşire anket doldurmuş, ancak araştırma dışlama kriteri olan daha önce psikiyatri kliniğinde çalıştığını belirten 10 kişinin anketi değerlendirmeye alınmamış ve analizler 231 kişi üzerinden yapılmıştır. Tek gruplu örnekleme alfa yanılıgı 0.05 ve etki büyüklüğü orta düzeyde (*d:0.5*) (Kilic, 2014) kabul edilerek post-hoc güç analizi yapılmıştır ve güç 0.99 olarak bulunmuştur. Güç analizinin sonuçlarına göre örneklem grubunun araştırma verilerini yorumlamak için yeterli güce sahip olduğu belirlenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından hemşirelerin öz bildirimine dayalı anketler aracılığı ile toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için iki form kullanılmıştır: *Tanıttıcı Bilgi Formu (TBF)* ve *Psikiyatri Hemşireliği Algısı Ölçeği (PHAÖ)*.

Tanıttıcı Bilgi Formu: Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış 18 sorudan oluşmaktadır.

Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği (PHAÖ): Çam ve Baysan-Arabacı tarafından 2009 yılında geliştirilmiştir (Çam ve Arabacı, 2009). Ölçek 6'lı likert (*Tamamen katılmıyorum "0", Tamamen katılıyorum "5"*) tiptedir ve 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0,76 olarak belirlenmiştir. Ölçekten elde edilecek en yüksek puan "70", en düşük puan "0"dır. Yüksek puan psikiyatri hemşireliğine ilişkin olumlu görüşü göstermektedir. Bu örneklem grubu için PHAÖ'nün cronbach alfa değeri 0.70 bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veri Analizi SPSS 22.0 programı ile yapılmıştır. Sosyodemografik verilerin değerlendirmesinde tanımlayıcı istatistiksel analiz (*frequencies ve descriptive*) yöntemleri kullanılmıştır. Ölçek puanlarına ilişkin veriler, SPSS programında değerlendirilmiştir. Normalite incelemesinde, örneklem sayısı 30'dan büyük olduğu için Kolmogrov-Smirnov yöntemi kullanılmıştır. Kolmogrov-Smirnov katsayısı $p < 0.05$ olduğu için verilerin normal dağılım göstermediğine karar verilmiştir. Bu nedenle için değişkenler arasındaki ilişki Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi ile incelenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için bir üniversite hastanesinin girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulundan 30.05.2019 tarih ve 245 sayılı karar numarası ile etik kurul onayı ve sonrasında araştırmanın yapılacağı kurumdan uygulama izni alınmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan hemşirelerden sözel ve yazılı onam alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelerin %93.5'i kadın ve yaş ortalaması 39.70±7.00'dir. Hemşirelerin %41.1'i cerrahi birimlerde, %23.8'i polikliniklerde ve laboratuvarında, %21.2'si dahili birimlerde görev yapmaktadır. Bireylerin %63.6'sı üniversite mezundur ve %85.3'ü servis hemşiresi olarak çalışmaktadır. Hemşirelerin %70.6'sının gece ve gündüz olmak üzere vardiyalı olarak ve %47.2'sinin 20 yıldan fazla süredir çalıştığı belirlenmiştir. Hemşirelerin %71.0'mının mesleğini isteyerek seçtiği ve %68.4'ünün mevcut biriminde çalışmaktan memnun olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri

	n	%
Yaş		
	X= 39.70±7.00	
Cinsiyet		
Kadın	216	93.5
Erkek	15	6.5
Mezun Olunan Okul		
Lise	22	9.5
Yüksekokul/Önlisans	47	20.3
Üniversite/Lisans	147	63.6
Yüksek Lisans/Doktora	15	6.5
Mesleki Ünvan		
Hemşire	193	83.5
Ebe-Hemşire	16	6.9
Ebe	13	5.6
Sağlık Memuru	4	1.7
Diğer	5	2.2
Mesleki Pozisyon		
Yönetici Hemşire	1	0.4
Sorumlu Hemşire	11	4.8
Servis Hemşiresi	197	85.3
Eğitim Hemşiresi	4	1.7
Diğer	18	7.8
Çalışma Sistemi		
Sadece Gece	5	2.2
Sadece Gündüz	63	27.3
Gece ve Gündüz	163	70.6
Mesleki Çalışma Süresi		
1-5 yıl	22	9.5
6-10 yıl	26	11.3
11-15 yıl	34	14.7
16-20 yıl	43	18.6
21 yıl ve üzeri	106	45.9
	X=18.86±8.44 yıl (min:1, max:44)	
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu		
İsteyerek seçen	164	71.0
İsteyerek seçmeyen	67	29.0
Çalışılan Birim		
Cerrahi Birimler	95	41.1
Dahili Birimler	49	21.2
Poliklinik ve Laboratuvar	55	23.8
Yoğun Bakım	4	1.7
Ameliyathane	28	12.1
Çalıştığı Birimden Memnun Olma Durumu		
Memnun	158	68.4
Memnun değil	58	25.1
Kısmen memnun	15	6.5
TOPLAM	231	100

Hemşirelerin psikiyatri kliniğinde çalışma ile ilgili görüşleri Tablo 2'de incelenmiştir. Tabloya göre, hemşirelerin %12.1'i psikiyatri kliniğini ilgi çekici bulduğu için, %8.7'si kişisel özelliklerine uygun olduğu için, %9.1'i iletişim kurmayı sevdiği için, %2.6'sı ise psikiyatri hastalarını sevdiği için olmak üzere toplamda %32.0'si psikiyatri kliniğinde çalışmak istemediğini; %18.2'si kişilik özelliklerine uygun olmadığını düşündüğü için, %11.3'ü psikiyatri kliniklerinin çalışma koşullarını sevmediği için, %10.4'ü "psikolojisinin bozulacağı" gibi

olumsuz inançlara sahip olduğu için, %11.1'i ise psikiyatri hastalarından korktuğu için olmak üzere toplamda %68.0'ı psikiyatri kliniğinde çalışmak istemediğini ifade etmiştir. Psikiyatri hemşireliği ile ilgili teorik bilgiyi %52.4'ü öğrenimi sırasında gördüğü derslerden aldığını belirten hemşirelerin, %37.7'si bu bilgisini kısmen yeterli bulduğunu ifade etmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin psikiyatri kliniği ve psikiyatri hemşireliği ile ilgili görüşleri

	n	Yüzde (%)
Psikiyatri kliniğinde çalışmayı isteme durumu		
Çalışmak isteyen	74	32.0
Çalışmak istemeyen	157	68.0
Psikiyatri kliniğinde çalışmak isteme nedeni		
İletişim kurmayı sevmek	21	9.1
Kişisel özelliklerime uygun (sabırlıyım, yardımseverim...)	20	8.7
Psikiyatri hastalarını sevmek	6	2.6
Dikkat çekici/ilgi uyandırıcı bir alan	28	12.1
Psikiyatri kliniğinde çalışmak istememe nedeni		
Kişisel özelliklerime uygun değil	42	18.2
Klinik çalışma koşullarını sevmemek	26	11.3
Psikiyatri özel bir alan	24	10.4
İletişim kurma sorunu yaşamak	8	3.5
Klinik uygulamalardan endişe duymak	5	2.2
Hastalardan korkmak	27	11.7
Olumsuz inançlar	24	10.4
Psikiyatri hemşireliği konusunda bilgi elde edilen kaynak		
Hiç bilgi almayan	34	14.7
Arkadaşlarından bilgi alan	39	16.9
Öğrenim sırasındaki derslerinden bilgi alan	121	52.4
Hizmet içi eğitimlerden bilgi alan	15	6.5
Radyo/televizyon/gazetelerden bilgi alan	1	0.4
İnternet/kitap/dergilerden bilgi alan	5	2.2
Diğer	16	6.9
Psikiyatri hemşireliği konusunda bilgisini yeterli bulma durumu		
Oldukça yeterli	16	6.9
Yeterli	40	17.3
Kısmen yeterli	87	37.7
Yetersiz	68	29.4
Kararsızım	20	8.7
TOPLAM	231	100

Araştırmaya katılan hemşirelerin PHAÖ puan ortalaması 49.13±9.87 (min:17, max:69) olmak üzere ortalamının üzerinde bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği (PHAÖ) puan ortalamaları

	N	Minimum	Maximum	Ort ± ss
Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği (PHAÖ)	231	17.00	69.00	49.13 ± 9.87

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet, mezun olduğu okul, mesleki pozisyon, mesleği isteyerek seçip seçmeme durumu ve halen çalışmakta olduğu birimden memnun olma durumuna göre psikiyatri hemşireliğine ilişkin algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olmadığı belirlenmiştir (Sırasıyla; p=0.620, p=0.172, p=0.850, p=0.080, p=0.0257) (Tablo 4).

Hemşirelerin mesleki çalışma sürelerine göre psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır (KW=12.52, p=0.014). Yaklaşık olarak 6-10 yıllık mesleki deneyimi bulunan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini daha olumlu olarak algıladığı belirlenmiştir.

Hemşirelerin halen çalışmakta oldukları birime göre psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır (p=0.000). Yoğun bakımda, dahili ve cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin PHAÖ puan ortalamalarının diğer

birimlerde çalışanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (KW=12.06, p=0.017) (Tablo 4).

Psikiyatri kliniğinde çalışmak istediğini belirten hemşirelerin, PHAÖ puan ortalaması çalışmak istemediğini ifade edenlerden istatistiksel olarak anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur (U=3698.50, p=0.000) (Tablo 4).

Hemşirelerin psikiyatri hemşireliği ile ilgili bilgilerini elde ettikleri kaynak ve bu bilgiyi yeterli bulma durumlarına göre psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı olduğu saptanmıştır (KW_{kaynak}=17.79, p<0.005; KW_{yeterli}=14.61, p<0.005). Bu farkın, psikiyatri hemşireliği ile ilgili bilgilerini internet/kitap ve dergilerden elde ettiğini ifade eden ve psikiyatri hemşireliği konusunda varolan bilgilerini yeterli bulan hemşirelerin ölçek puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri, psikiyatri kliniği ve psikiyatri hemşireliği ile ilgili görüşlerine göre PHAÖ puan ortalamaları

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİK	PHDÖ X ± ss	KW/U	p
Cinsiyet			
Kadın	49.21±9.91	U=1496.00	p=0.620
Erkek	47.93±9.08		
Mezun Olunan Okul			
Lise	46.90±9.74	KW=4.99	p=0.172
Yükseköğretim Okulu	46.06±11.92		
Üniversite Lisans	50.31±9.07		
Yüksek Lisans/Doktora	50.46±8.26		
Mesleki Çalışma Süresi			
1-5 yıl	46.31±10.51	KW=12.52	p=0.014*
6-10 yıl	54.15±8.07		
11-15 yıl	47.02±8.25		
16-20 yıl	49.97±8.19		
21 yıl ve üzeri	48.82±10.80		
Mesleki Pozisyon			
Yönetici Hemşire	50.00±00.00	KW=1.36	p=0.850
Sorumlu Hemşire	50.27±9.31		
Servis Hemşiresi	49.10±9.85		
Eğitim Hemşiresi	53.50±4.79		
Diğer	47.72±11.42		
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu			
İsteyerek seçen	48.26±10.34	U=4688.50	p=0.080
İsteyerek seçmeyen	51.26±8.18		
Çalıştığı Birim			
Cerrahi Birimler	50.06±9.60	KW=12.06	p=0.017*
Dahili Birimler	50.48±8.94		
Poliklinik ve Laboratuvar	49.43±9.51		
Yoğun Bakım	52.25±9.46		
Ameliyathane	42.57±10.90		
Çalıştığı Birimden Memnun Olma Durumu			
Memnun	49.25±9.97	KW=2.71	p=0.257
Kısmen memnun	49.48±10.14		
Memnun değil	46.46±7.06		
Psikiyatri kliniğinde çalışmayı isteme durumu			
Çalışmak isteyen	52.94±10.10	U=3698.50	p=0.000*
Çalışmak istemeyen	47.33±9.22		
Psikiyatri hemşireliği konusunda bilgi elde edilen kaynak			
Hiç bilgi almayan	45.50±9.77	KW=17.79	p=0.007*
Arkadaşlarından bilgi alan	50.00±9.31		
Öğrenim sırasındaki derslerinden bilgi alan	50.69±8.95		
Hizmet içi eğitimlerden bilgi alan	48.86±9.52		
Radyo/televizyon/gazetelerden bilgi alan	48.00±0.00		
İnternet/kitap/dergilerden bilgi alan	56.20± 9.47		
Diğer	41.06±12.98		
Psikiyatri hemşireliği konusunda bilgisini yeterli bulma durumu			
Oldukça yeterli	53.18±10.39	KW=14.61	p=0.006*
Yeterli	50.35±10.20		
Kısmen yeterli	49.88±9.51		
Yetersiz	48.83±8.33		
Karasızım	41.20±11.57		
Psikiyatri kliniğinde çalışmak isteme nedeni			
İletişim kurmayı sevmek	52.52±11.57	KW=6.55	p=0.08
Kişisel özelliklerime uygun	56.70±8.11		
Psikiyatri hastalarını sevmek	55.50±5.89		
Dikkat çekici ilgi uyandıran bir alan	50.00±10.15		
Diğer	50.00±10.15		
Psikiyatri kliniğinde çalışmak istememe nedeni			
Kişisel özelliklerime uygun değil	48.47 ± 8.43	KW=6.94	p=0.32
Klinik çalışma koşullarını sevmemek	43.92 ± 9.58		
Psikiyatri özel bir alan	49.50 ±10.07		
İletişim kurma sorunu yaşamak	48.50 ±10.46		
Klinik uygulamalardan endişe duymak	49.40 ± 3.57		
Hastalardan korkmak	47.66 ± 8.71		
Olumsuz inançlar	45.50 ±10.03		

Araştırmada hemşirelerin “ruhsal bozukluğu olan bireylerin tehlikeli olduğu” ruhsal hastalıkların güçsüz insanlarda görüldüğü”, “ruhsal bozukluğu olan bireylerden uzak durulması gerektiği”, “psikiyatri birimlerinde çalışanların kendilerinin de sıkıntılı olduğu”, “psikiyatride belirli bir süre çalışan bireylerin mahkemede şahitlik yapamayacağı”, “psikiyatride belirli bir süre çalışmanın karakteri/kişiliği değiştireceği” şeklindeki olumsuz görüşlere çoğunlukla katılmadıkları görülmektedir. Hemşirelerin, psikiyatri hemşireliği algılarının bu görüşlerin bazılarında etkilendiği gözlenmiştir (p<0.05) (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelerin Psikiyatri Kliniğindeki Hastalara ve Çalışanlara Yönelik Görüşlerine Göre Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçek Puan Ortalamaları

	n	%	Min-Max	Ortas	KW/p
Ruhsal bozukluğu olan bireyler tehlikelidir.					
Katılmıyorum	110	47.6	17-69	50.12±9.85	KW=3.29 p=0.192
Karasızım	54	23.4	21-68	49.27±9.73	
Katılıyorum	67	29.0	25-65	47.38±9.82	
Güçsüz insanlarda ruhsal hastalık görülür.					
Katılmıyorum	128	55.4	17-69	50.58±10.13	KW=12.21 p=0.02*
Karasızım	39	16.9	32-68	50.20±9.53	
Katılıyorum	64	27.7	25-65	45.57±9.74	
Bir insanda ruhsal hastalık oluşmaz, onun hatası değildir.					
Katılmıyorum	52	22.5	26-65	49.00±9.07	KW=1.23 p=0.54
Karasızım	36	15.6	17-69	47.66±10.63	
Katılıyorum	143	61.9	21-68	49.55±9.94	
Ruhsal bozukluğu olan bireylerden uzak durulmalıdır.					
Katılmıyorum	169	73.2	17-69	50.58±9.15	KW=12.09 p=0.02*
Karasızım	38	16.5	21-59	44.23±9.77	
Katılıyorum	24	10.4	26-65	46.66±11.90	
Psikiyatri birimlerinde çalışanların kendilerinin de akıllıları vardır.					
Katılmıyorum	186	80.5	17-69	50.32±9.46	KW=14.69 p=0.01*
Karasızım	13	5.6	33-68	45.07±9.00	
Katılıyorum	32	13.9	25-63	43.87±10.45	
Psikiyatride belirli bir süre çalışanlar mahkemede şahitlik yapamaz.					
Katılmıyorum	158	68.4	17-69	50.37±9.91	KW=9.177 p=0.01*
Karasızım	24	10.4	29-66	46.16±9.45	
Katılıyorum	49	21.2	21-60	46.57±9.18	
Psikiyatride çalışmak farklı beceri ve yetenek gerektirir.					
Katılmıyorum	38	16.5	29-65	48.57±9.05	KW=0.167 p=0.92
Karasızım	39	16.9	33-64	50.12±6.13	
Katılıyorum	154	66.7	17-69	49.01±10.78	
Psikiyatride belirli bir süre çalışan karakteri/kişiliği değişir.					
Katılmıyorum	106	45.9	17-67	51.29±9.18	KW=13.41 p=0.01*
Karasızım	55	23.8	28-66	49.47±8.00	
Katılıyorum	70	30.3	25-69	45.81±11.18	
TOPLAM	231	100.0			

Tartışma

Psikiyatri hemşirelerine yönelik tutumları belirlemek amacıyla psikiyatri dışı kliniklerde çalışan hemşirelerle yapılan çalışmaya, daha çok orta yaş üzeri ve kadın olan, ortalama 18 yıldır hemşire olarak çalışan ve halen servis hemşiresi olarak çalışan 231 hemşire katılmıştır. Görüş ve arkadaşları (2014) tarafından hemşirelerin profesyonel değerlerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, benzer şekilde araştırmaya katılan hemşirelerin %85.8'inin kadın olduğu ve 76.7'sinin servis hemşiresi olarak çalıştığı belirlenmiştir (Görüş, Kılıç, Ceyhan ve Şentürk, 2014).

Araştırmaya katılan hemşirelerin yarıya yakını 20 yıldan daha fazla süredir mesleki deneyime sahiptir. Literatürde benzer türdeki farklı

çalışmalarla bakıldığında, değişik bulgular olduğu görülmektedir (Göriş ve ark., 2014; Kumcağız, Yılmaz, Balı-Çiçek ve Aydın-Avcı, 2011). Araştırma bulguları arasındaki bu farklılığın, çalışmaların yürütüldüğü örneklem gruplarının özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Aynı zamanda bu durum araştırma verilerinin toplandığı hastanedeki hemşirelerin mesleki anlamda epey deneyimli oldukları yönünde yorumlanabilir.

Psikiyatri hemşireliği konusundaki bilgileri, daha ziyade öğrenimi sırasındaki derslerden alan hemşirelerin büyük bir çoğunluğunun mesleğini isteyerek seçtiği, şu an çalıştığı birimden memnun olduğu ve psikiyatri kliniğinde çalışmak istemediği görülmektedir. Benzer biçimde, alanyazında da, öğrenci hemşirelerin, mesleki kariyer seçimlerini psikiyatri hemşiresi olmaktan yana kullanmadıkları belirtilmektedir (Happell ve Gaskin, 2013). Ayrıca, hemşirelerin birçoğu psikiyatri hemşireliği konusundaki bilgilerini yeterli bulmamaktadır. Çalışma yaşamında belirli bir alana yönelme, orada derinleşmeye ve o alana ait teorik ve pratik bilginin kalıcılığını sağlamaktadır (Parlak-Yılmaz, 2003). Bu noktada, çalışmaya katılan hemşirelerin psikiyatri dışı alanlarda çalıştıkları göz önünde bulundurulduğunda, psikiyatri hemşireliğine ilişkin teorik bilgilerini yetersiz ya da kısmen yeterli görmeleri olağan bir durumdur. Bulgular bütüncül değerlendirildiğinde, birçoğu çalıştığı birimden memnun olan hemşirelerin psikiyatride çalışmak istememesi beklendiği bir sonuçtur. Bunun yanısıra hemşirelerin ortalama 18 yıllık hizmet süresi göz önünde bulundurulduğunda, geçmişte öğrenimleri sırasında öğrenilen bilgileri unutmış olabilecekleri ya da bu bilgilerin hızlı değişen tıp dünyasında güncelliğini yitirmiş olmasından dolayı hemşirelerin bu konudaki bilgilerini yeterli bulmadıkları ve buna bağlı yaşanan belirsizlikten dolayı hissettikleri kaygı nedeniyle psikiyatri biriminde çalışmaktan kaçınıyor olabilecekleri düşünülmektedir. Nitekim psikiyatri hemşireliği konusundaki teorik bilgilerini yeterli olarak değerlendiren hemşirelerin, psikiyatri hemşirelerine yönelik algılarının da daha olumlu olduğu görülmektedir.

Psikiyatri kliniği dışında çalışan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının olumlu olduğu görülmektedir. Nitekim anket maddelerine göre, hemşirelerin yaklaşık %70'i psikiyatri hemşireliği eğitiminin, hemşirelik eğitiminin önemli bir parçası olduğuna inanmaktadır. Çetinkaya-Duman ve Günüşen (2017), hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarını belirlemek için yaptıkları bir çalışmada, psikiyatri hemşireliği teorik ve pratik eğitimi öncesinde, öğrencilerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının daha olumsuz olduğunu, eğitim sonrasında ise algılarının olumlu yönde değiştiğini belirtmişlerdir (Çetinkaya Duman ve Parlak Günüşen, 2017). Özyiğit ve arkadaşları (2004) ise yaptıkları çalışma sonrasında, hemşirelik eğitiminde ruhsal hastalıklara yönelik bilgi eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu literatür bilgileri ışığında, bu çalışmada örneklem özelliklerinin (*lisans mezunu, mesleği isteyerek seçen, yaş ve mesleki deneyim süresi yüksek olan bir grupta çalışmış olmasının*) bu sonucun oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada, hemşirelerin sosyodemografik olarak *cinsiyet, mezun olduğu okul ve mesleki pozisyonlarına* göre psikiyatri hemşirelerine yönelik algılarının değişmediği bulunmuştur. Araştırmaya katılan

hemşirelerin yarısından fazlasının (%63.6) lisans ve yüksek lisans/doktora mezunu olduğu ve lisans-yüksek lisans/doktora mezunu olan hemşirelerin lise mezunu hemşirelere göre psikiyatri hemşireliği algılarının daha olumlu yönde olduğu görülmekle birlikte, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer şekilde Surgenor ve arkadaşları (2005) lisans düzeyinde okuyan öğrenci hemşireler ile yürüttükleri bir çalışmada, dördüncü sınıfta olan öğrencilerin birinci sınıfta olan öğrencilere göre psikiyatri hemşireliğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu bildirirse de, öğrencilerin kariyer tercihleri arasında psikiyatri hemşireliğinin son sıralarda olduğunu belirtmektedir (Surgenor, Dunn ve Horn, 2005).

Hemşirelerin *çalışma sürelerine* göre psikiyatri hemşireliği algıları farklı bulunmuştur. Bu fark, mesleki hizmet süresi 6-10 yıl olan hemşirelerin psikiyatri hemşireliği algılarının diğerlerinden daha olumlu olmasından kaynaklanmaktadır. Taycan ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan bir çalışmada hemşirelerin çalışma süreleri arttıkça kendilerini daha deneyimli ve başarılı hissettikleri ve yapabilirlik algılarının arttığı belirtilmektedir (Taycan, Kutlu, Çimen ve Aydın, 2006). Araştırmada da, genç ve aynı zamanda belirli bir mesleki deneyimi (6-10 yıl) olan hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algıları daha olumlu olduğu görülmüştür.

Hemşirelerin *çalıştıkları birime* göre psikiyatri hemşireliğine yönelik algıları farklılık göstermektedir. Yoğun bakım, cerrahi ve dahili birimlerde çalışan hemşirelerin, psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının diğer birimlerde (*ameliyathane, poliklinik, laboratuvar gibi*) çalışanlara göre daha olumlu olduğu görülmektedir ($p<0.005$). Dahili ve cerrahi birimlerde yatan hasta popülasyonunda psikiyatrik komorbidite oranının %43.5'e kadar yükselebildiği belirtilmektedir (Rothenhäusler, 2006). Dolayısıyla, cerrahi ve dahili birimlerde çalışan hemşireler aynı zamanda psikiyatri hastası ya da psikiyatrik semptomlarla ile karşılaşabilmekte ve fizyolojik bakıma ek olarak psikiyatrik bakım da sunabilmektedir. Psikiyatri hastası ile karşılaşma, ona bakım verme, onunla iletişim kurma, ilaçlarını uygulama, anksiyetesini yönetme şeklinde yaşanan temas ve olumlu deneyimler bu hastalara ve onlara bakım sunan profesyonellere yönelik varolan önyargıların kırılmasına ve daha olumlu bir algının oluşmasına sebep olmuş olabilir. Dahili ve cerrahi birimlerde çalışan hemşireler ile yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %96.3'ünün psikososyal bakımı önemli bulduğu belirtilmektedir (Yıldırım, Şimşek, Geridönmez, Basma ve Vurak, 2019). Nitekim, hasta ile hiç ilişkinin olmadığı *ameliyathane* gibi ya da sınırlı ilişki yaşanan *poliklinik, laboratuvar* gibi birimlerde çalışan hemşirelerin psikiyatri birimlerinde çalışan hemşirelere yönelik algılarının daha olumsuz olduğu bulunmuştur. Hemşirelerde varolan bu olumsuz algılar, hem hastalara hem de çalışanlara yönelik damgalamaya sebep olabilir ve bu da sunulacak bakım kalitesini olumsuz etkileyebilir.

Psikiyatri *kloniklerinde çalışmak isteyen* hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Çetinkaya-Duman ve Günüşen (2017) psikiyatri hemşireliği teorik ve klinik eğitimi sonrasında öğrenci hemşirelerin kariyerlerini psikiyatri hemşiresi olarak devam ettirme tercihlerinin arttığını belirtmektedir (Çetinkaya Duman & Parlak Günüşen, 2017; Happell, 2008). Öğrencilik hayatında kliniklerde uygulama danışmanı ile 30 dakikadan fazla zaman geçiren ve en az 8 saat uygulama dersi olan öğrencilerin

psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının daha olumlu olduğu bildirilmektedir (Gough ve Happell, 2009). Bu noktada lisans eğitimi süresince psikiyatri hemşireliği teorik ve pratik eğitimi ile alana olan temasa yaşanan karşılaşmanın, psikiyatri hemşireliğine yönelik algıları olumlu yönde etkilediği ve bu bağlamda mezuniyet sonrası çalışan hemşirelerde de varolan önyargıları değiştirmek, törpülemek adına hizmet içi eğitimlerle psikiyatri hemşireliğine yönelik olumsuz algıların giderilebileceği söylenebilir.

Hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini algılama ölçeği puan ortalamasının 49.13±9.87 olduğu görülmüştür. Buna göre hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini olumlu olarak algıladıkları söylenebilir. Çetinkaya-Duman ve Günüşen (2017) hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarını belirlemek için yaptıkları bir çalışmada, öğrencilerin psikiyatri hemşireliği teorik ve pratik eğitimi öncesinde psikiyatri hemşireliğine yönelik algıları daha olumsuz iken eğitim sonrasında psikiyatri hemşireliğine yönelik olumlu algılarının arttığını belirtmişlerdir (Çetinkaya Duman ve Partlak Günüşen, 2017). Özyiğit ve arkadaşları (2004) yaptıkları çalışma sonrasında hemşirelik eğitiminde ruhsal hastalıklara yönelik bilgi eksiklerinin giderilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Nitekim anket maddeleri incelendiğinde hemşirelerin yaklaşık %70'inin psikiyatri hemşireliği eğitiminin, hemşirelik eğitiminin önemli bir parçası olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu çalışmada hemşirelerin yaklaşık yarısının psikiyatri hemşireliğine ilişkin bilgilerini üniversite eğitimi dışındaki kaynaklardan öğrendiği bilinmektedir. Psikiyatri hemşireliğine yönelik temel teorik ve pratik alma durumunun, hemşirelerin algılarını etkilediği söylenebilir.

Bireylerin mesleki kariyerleri hakkında karar verme yetilerinin kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu birçok çalışmada vurgulanmaktadır (Aliyev ve Ünsal, 2008; Uysal ve Özdiilli, 2010). Bu çalışmada da, hemşirelere psikiyatri kliniklerinde çalışmak isteme nedenleri sorulduğunda, bu konuda istekli olan hemşirelerin psikiyatri kliniklerini "dikkat çekici, ilgi uyandırıcı bir alan" olduğu için seçme eğilimi gösterdikleri, yansırı sabırlı ve yardımsever olma gibi kişilik özellikleri, psikiyatri hastalarını ve iletişim kurmayı sevdiğleri için bu birimlerde çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunun tam tersi olarak, hemşirelerin çoğunluğu psikiyatri kliniklerinde çalışmak istemediğini ifade etmiş ve en çok kişilik özelliklerine uygun olmadığı, "kilimli kapılar ve kapalı ortam" gibi klinik çalışma koşullarını sevmedikleri, "ruh sağlıklarını etkileyeceğine" dair olumsuz inançları ve hastalardan korktukları için çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir.

Hemşirelerin yaklaşık üçte biri ruhsal bozukluğu olan bireyleri tehlikeli olarak algılamakta ve güçsüz insanlarda ruhsal hastalık görüleceğine inanmaktadır. Psikiyatri hastalarına yönelik olumsuz görüşlere katıldığını ifade eden hemşirelerin, psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının da olumsuz yönde olduğu görülmektedir. Hemşirelerin ruhsal bozukluğu olan bireylere yönelik algıları psikiyatri hemşireliği algılarını etkilemektedir. Literatürde, 2010-2011 yıllarına ait farklı çalışmalarda, toplumda yaşayan bireylerin, sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin ve aktif çalışan sağlık profesyonellerinin ruh sağlığı konusunda negatif ve reddedici tutuma sahip olduğu görülmektedir (Arkan ve ark., 2011; Ergün, 2005; Çam ve Bilge, 2011). Bu anlamda araştırma verileri doğrultusunda, hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine

yönelik algılarının olumlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, son on yıl içinde, sağlık çalışanlarının ruh sağlığına yönelik tutumlarının olumlu yönde değişmeye başladığı söylenebilir.

Hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine ilişkin algılarının olumlu olmasına karşın büyük çoğunluğunun bu birimlerde çalışmak istemediği görülmüştür. Alanyazında hemşirelik öğrencilerinin kariyer tercihlerinde de, psikiyatri hemşireliğini seçme sıralamasının genelde son sıralarda olduğu gösterilmiştir (Gough ve Happell, 2009; Happell ve Gaskin, 2013). Bu çalışmada, "Psikiyatri birimlerinde çalışanların kendilerinin de sıkıntıları olduğu", "psikiyatri birimlerinde belli bir süre çalışmanın karakteri-kışılığı değiştirdiği" ve "psikiyatri servislerinde çalışmak farklı bir yetenek ve beceri gerektirdiği" görüşüne inanan hemşirelerin, psikiyatri hemşireliğini daha olumsuz algıladığı belirlenmiştir. Kişi ya da grubun farklı olduğunu vurgulama ve farklılık nedeniyle birçok olumsuz özellik atfetme damgalama ve damgalama durumunda, birey ya da toplu kendisini ürküten, rahatsız eden bir durumla karşılaştığında sıklıkla onu kendisinden dışlayıp yabancılaştırma yoluna gitmekte ve (Taşkın, 2007) bu da ayrımcılığın başlangıcı olmaktadır. Başka bir ifadeyle, bu çalışmada hemşirelerin, klinik çalışma koşullarına yönelik olumsuz atıfları (kilimli kapalı kapılar gibi) ve psikiyatri birimlerinde çalışanlara yönelik "bizden farklı/öteki" algısı ile yaptıkları damgalama, bu birimlerde çalışmak istememe nedenini açıklayabilir.

Sonuç

Araştırma bulguları psikiyatri dışı kliniklerde çalışan hemşirelerin, psikiyatri hemşireliğine yönelik algılarının olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Hemşirelerin psikiyatri hemşireliğine yönelik algıları, cinsiyet, mezun olduğu okul ve mesleki pozisyonlarına göre değişmezken; çalıştığı birim, çalışma süresi, psikiyatride çalışmak isteme durumu, psikiyatri hemşireliği konusundaki bilgisini elde ettiği kaynak ve bu konudaki bilgisini yeterli bulma durumuna göre farklılık göstermektedir. Çalışma bulguları, istekli olma, kendini yeterli bulma ve belirli düzeyde deneyim sahibi olmanın psikiyatri hemşireliğine yönelik algılar üzerinde etkili olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Psikiyatri hastalarının fiziksel hastalıklardan dolayı psikiyatri dışı kliniklerde de bakım hizmeti almak durumunda kalmaktadır. Bu bağlamda, psikiyatri dışı kliniklerdeki hemşirelerin olumlu bir tutuma sahip olmasının, hastalara sunulacak bakım hizmetlerinin niteliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Hemşirelerin psikiyatrik ortam ve hastalara yönelik varolan bu önyargılarını değiştirmeye yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenmesi, hemşirelerin psikiyatri kliniklerinde çalışmak istememe nedenlerini belirlemeye yönelik araştırmaların yapılması, hemşire adayların ve hemşirelerin, psikiyatri hemşireleri ile buluşmasını sağlayan ortamların oluşturulması önerilir.

Kaynaklar

1. Aliyev, P., & Ünsal, P. (2008). Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri ve Cinsiyet Rollerinin Üniversite Alan Seçimi ile İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
2. Arkan, B., Bademli, K., & Duman, Z. Ç. (2011). Sağlık Çalışanlarının Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumları: Son 10 Yılda Türkiye'de Yapılan Çalışmalar. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3(2), 214-231.
3. Çam, O. (2014). Ruh Sağlığı ve Hastalıklarına Genel Bakış. In O. Çam & E. Engin (Eds.), Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bakım Sanatı (1st ed., pp. 5-19). İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık.

4. Çam, O., & Arabacı, L. B. (2009). Psikiyatri hemşireliğini algılama ölçeğinin geliştirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(4), 29-40.
5. Çetinkaya Duman, Z., & Partlak Günişen, N. (2017). Effects of the Psychiatric Nursing Course on Students' Attitudes Towards Mental Illnesses, Perceptions of Psychiatric Nursing and Career Choices. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing*, 9(4), 255-264. <http://doi.org/10.5336/nurses.2016-52788>
6. Chronister, J., Chou, C.-C., & Liao, H.-Y. (2013). The Role of Stigma Coping and Social Support in Mediating the Effect of Societal Stigma on Internalized Stigma, Mental Health Recovery, and Quality of Life Among People with Serious Mental Illness. *Journal of Community Psychology*, 41(5), 582-600.
7. Coşkun, S., & Avlamaz, F. (2010). Akut Psikiyatri Kliniklerinde Uygulanan Mekanik Tespit Sayı ve Süresinin Bir Yıl İçinde Gösterdiği Değişimin İncelenmesi, 51-55.
8. Ergün, G. (2005). Psikiyatri servislerinde çalışan hemşirelerin şizofren tanısı almış bireylere bakış açıları. *Akdeniz Üniversitesi*.
9. Görüş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö., & Şentürk, A. (2014). Nurses' Professional Values and Affecting Factors. *Journal of Psychiatric Nursing*, 5(3), 137-142.
10. Gough, K., & Happell, B. (2009). Undergraduate nursing students attitude to mental health nursing: A cluster analysis approach. *Journal of Clinical Nursing*, 18(22), 3155-3164.
11. Happell, B. (2008). The importance of clinical experience for mental health nursing - Part 2: Relationships between undergraduate nursing students' attitudes, preparedness, and satisfaction. *International Journal of Mental Health Nursing*, 17(5), 333-340.
12. Happell, B., & Gaskin, C. J. (2013). The attitudes of undergraduate nursing students towards mental health nursing: a systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, 22(1-2), 148-58.
13. Karataş, N. (2012). Araştırmada Örneklem. In İ. Erefe (Ed.), *Hemşirelikte Araştırma* (pp. 125-139). Odak Ofset Matbaacılık.
14. Kilic, S. (2014). Effect size. *Journal of Mood Disorders*, 4(1), 44. <http://doi.org/10.5455/jmood.20140228012836>
15. Kumcağız, H., Yılmaz, M., Balcı-Çicek, S., & Aydın-Avcı, İ. (2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 49-56.
16. Olcay Çam, M., & Bilge, A. (2011). Türkiye'nin Batısında Yaşayan Halkın Ruhsal Hastalığa ve Hastalara Yönelik İnanç ve Tutumlarının Belirlenmesi. *New/Yeni Symposium Journal*, 49(3), 132-140.
17. Özmen, E., Ögel, K., Sağduyu, A., Tamar, D., & Boratav, C. (2003). Psikiyatri dışı uzman hekimlerin ruhsal bozukluklar konusunda bilgi ve tutumları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4(76), 5-12.
18. Özyiğit, Ş., Savaş, H., Ersoy, M. A., Yüce, S., Tutkun, H., & Sertbaş, G. (2004). Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerin Şizofreniye İlişkin Tutumları. *Yeni Symposium*, 42(3), 105-112.
19. Parlak-Yılmaz, N. (2003). Mesleki Eğitimde Teorik Bilginin Kazandırılmasına Yönelik Bağlamsal Bir İçerik Oluşturma Denemesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 121-128.
20. Rothenhäusler, H.-B. (2006). Mental disorders in general hospital patients. *Psychiatria Danubina*, 18(3-4), 183-92.
21. Surgenor, L. J., Dunn, J., & Horn, J. (2005). Nursing student attitudes to psychiatric nursing and psychiatric disorders in New Zealand. *International Journal of Mental Health Nursing*, 14(2), 103-108.
22. Taşkın, E. (2007). Ruhsal Hastalıklarda damgalama ve ayrımcılık. In *Stigma ruhsal hastalıklara yönelik tutumlar ve damgalama*. (pp. 17-30). İzmir: Meta Basım ve Matbaacılık.
23. Taycan, O., Kutlu, L., Çimen, S., & Aydın, N. (2006). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerde depresyon ve tükenmişlik düzeyinin sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(2), 100-108.
24. Uysal, M., & Özdiilli, K. (2010). Hemşirelerin Kişilik Özellikleri ile Karar Stratejileri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Haliç Üniversitesi, İstanbul.
25. WHO. (2014). Mental health: a state of well-being. Retrieved April 16, 2019, from https://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/
26. Yıldırım, S., Şimşek, E., Geridönmez, K., Basma, Ş., & Vurak, Ü. (2019). Examination Of Knowledge And Practices Of Nurses About Consultation Liaison Psychiatry Nursing. *Journal of Psychiatric Nursing*, 10(2), 96-102. <http://doi.org/10.14744/phd.2019.21548>
27. Yılmaz, Y., Saygılı, I., Yanartaş, Ö., Baykaran, M. B., Kesebir, S., & Yıldız, D. (2013). Zorunlu Yatışta Psikiyatrik ve Hukuksal Süreç. *Yeni Symposium*, 51(1), 46-50.